بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތުގެ ނިންމުން

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2019/HC-A/558
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް: އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލް / ފުރަހަ، ރ. މަޑުއްވަރި
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ކްރިމިނަލް ކޯޓު

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު
ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު
ފަނޑިޔާރު އަޙްމަދު ޝަކީލް

ނިމުނު ތާރީޚް: 08 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1445 / 23 އޮކްޓޫބަރު 2023

ހައިކޯޓުގައި ޝަރީޢަތް ހިނގައި ނިމުނު ތާރީޚް: 09 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1441
06 ނޮވެންބަރު 2019

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ:

- ނަންބަރު: 318/Cr-C/2016
- ދަޢުވާގެ ބާވަތް: ކްރިމިނަލް ކޭސް
- ކޯޓު: ކްރިމިނަލް ކޯޓު
- ހުކުމްކުރި ތާރީޚް: 18 އޭޕްރިލް 2016
- ހުށަހެޅި ތާރީޚް: 29 އޮގަސްޓް 2019

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
ވަކީލު ވަނީ: ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ސަޢީދު އިބްރާހީމް
ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ މަރިޔަމް ސިމާނާ
މުސްތަފާ ޝަރީފް
ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ އިލްހާމް އިބްރާހީމް
ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ފާތިމަތު ސަޢީދު
ޕަބްލިކް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ހުސައިން ސާމް

އިސްތިއުނާފަށް ޖަވާބުދޭ ފަރާތް
އިބްރާހީމް އިސްމާއީލް / ފުރަހަ، ރ.މަޑުއްވަރީ
ވަކީލު ވަނީ: މަޙްފޫޒް އަލީ / މަރުކަޒް ސްޓާރސް، ގއ.ވިލިނގިލި

ކީވޯޑް - [illegible] - [illegible] - [illegible] - [illegible] 52 ވަނަ މާއްދާ

ފަނޑިޔާރު ޝުޖާޢު އުސްމާނުގެ ރައުޔު

މައްސަލައިގެ ތަފާސީލު

1. މިއީ ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 ޤަޟިއްޔާ އެ ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ [illegible] ނުވަތަ ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއި ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުއްވުމުން ބަލައިގަތް ޤަޟިއްޔާއެވެ.

2. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާފައިވަނީ [illegible] [illegible]، އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލް (ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރު A279700) (މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅި ފަރާތް" ނުވަތަ އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލް) ގެ މައްޗަށެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަން ހިނގާފައިވާގޮތް

3. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 ޤަޟިއްޔާއިން އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް ކެނަބިސް ބޭނުންކުރުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ ކުރެވިފައެވެ.[1] ދައުލަތުން މި ދަޢުވާ ކުރެވިފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2011 (މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 108 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ ޚިލާފުވުން، މި މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުންނެވެ.[2]

4. މި ދަޢުވާ އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް ކުރެވިފައިވަނީ، އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލް 01 ފެބްރުއަރީ 2016 ދުވަހުގެ ވަގުތެއްގައި، [illegible] ބޭރުގައި މަސްތުވާތަކެތި ގެންގުޅެ އެތަކެތީގެ ވިޔަފާރިކުރުމުގެ މަޤްޞަދުގައި [illegible] [illegible] [illegible]، އެ ދުވަހުގެ 18:46 ހާއިރު، ވިލިނގިލި ފެރީ ޓަރމިނަލް ކައިރިގައި އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލް ހުއްޓާ ފުލުހުންނަށް ފެނިގެން، ކޯޓު އަމުރެއްގެ

---

[1] މި ދަޢުވާ ހުށަހެޅުއްވީ 18 ޖުލައި 2016ގައި ކަމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 ޝަރީޢަތުގެ "ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ޚުލާޞާ" އިން އެނގެއެވެ.

[2] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 ޝަރީޢަތުގެ "ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ޚުލާޞާ"ގެ [illegible] 1 ވަނަ ނަންބަރު

ދަރުން، އިލްހާމް އިސްމާއީލް ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެންގޮސް، އިލްހާމް އިސްމާއީލް ދިރިއުޅޭ ގެ، މ.[illegible] އިލްހާމް އިސްމާއީލްގެ [illegible] [illegible] ކުރިން އިލްހާމް އިސްމާއީލްއާ ސުވާލުކުރުމުން، އިލްހާމް އިސްމާއީލް ނިދާ ކޮޓަރިގައި ހުރި އަލަމާރީގެ ތެރޭގައި ހުރި [illegible] ތެރޭގައި ހުރި ފޮށްޓެއްގެ ތެރޭގައި މަސްތުވާތަކެތި ހުންނާނެކަމަށް އިލްހާމް އިސްމާއީލް ފުލުހުންނަށް މަޢުލޫމާތު ދިނުމުން، މަޢުލޫމާތު [illegible] [illegible] އަލަމާރި [illegible]، އެ އަލަމާރީގެ ތެރެއިން ފެނުނު 03 (ތިނެއް) [illegible] [illegible] [illegible] 80.1485 ގްރާމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހިރޯއިން [illegible] [illegible] [illegible]އެވެ.[3]

5. މި ދައުވާއަށް ޖަވާބުދާރީވުމުން އިލްހާމް އިސްމާއީލް [illegible] މި ދައުވާއަށް އިންކާރުކޮށްފައި،[4] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] އިލްހާމް އިސްމާއީލްގެ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible]، އެ ޝަރީޢަތުގައި [illegible] [illegible] [illegible]އެވެ.[5]

ކްރިމިނަލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމައިދިނީ

6. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 ގަޟިއްޔާގައި އެކޯޓުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ،

> "[illegible]، މ.[illegible] / [illegible]، އިލްހާމް އިސްމާއީލްއާ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، 01 ފެބްރުއަރީ 2016 ވަނަ ދުވަހުގެ [illegible] ފުލުހުން [illegible] [illegible] ދަށުން މ.[illegible] އިލްހާމް އިސްމާއީލްގެ [illegible] ތަލާޝްކުރުމުން އިލްހާމް އިސްމާއީލް ނިދާ ކޮޓަރީގެ އަލަމާރީ ތެރެއިން [illegible] 03 (ތިނެއް) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އިލްހާމް އިސްމާއީލް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[3] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 ގަޟިއްޔާގެ "ގަޟިއްޔާ ނިމުނުގޮތުގެ ތަފްޞީލު"ގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 2 ވަނަ ނުކުތާ

[4] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 ގަޟިއްޔާގެ "ގަޟިއްޔާ ނިމުނުގޮތުގެ ތަފްޞީލު"ގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 3 ވަނަ ނުކުތާ

[5] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 ގަޟިއްޔާގެ "ގަޟިއްޔާ ނިމުނުގޮތުގެ ތަފްޞީލު"ގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 5 ވަނަ ނުކުތާ

[illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި [illegible] / [illegible] [illegible]."

މިފަދައިންނެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ހުކުމުގެ ނުކުތާތައް

7. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 ޝަރީޢަތް އާ ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ގޮތް ސަބަބާ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ އެއްގޮތް ނުވާކަމަށް ބުނެ އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އަސާސީ 02 (ދޭއް) ނުކުތާއެވެ. އެގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ؛

7.1. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 ޝަރީޢަތް ނިންމާފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާ އާއި،

7.2. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި "މަތީ މަރުހަލާގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަށް އެއްގޮތަށް ދަށު މަރުހަލާގެ ކޯޓުން ތަބާވާންވާނެ" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

8. ފުރަތަމަ އިސްތިއުނާފު ނުކުތާ ތަފްސީލުކުރަމުން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކުރައެވެ.[6]

8.1 އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައިވާ މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާ 04 (ހަތަރެއް) ޝަފަހީ ހެކިންގެ ތެރެއިން މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ޕޮލިސް ކޯޕްރަލް އިސްމާޢީލް މުޙައްމަދު (ސ.ނ: 2582) އާއި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ޕޮލިސް ސަރޖަންޓް އަޙްމަދު ޝާހިދު (ސ.ނ: 4625) އާއި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ކޯޕްރަލް ޙުސައިން ވަޙީދު (ސ.ނ: 2873) އާއި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ލާންސް ކޯޕްރަލް ޙުސައިން ނާޒިމް (ސ.ނ: 4703) ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ހެކިބަސް ދެމުން، އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލް ދިރިއުޅޭ ގޭޓުގެ އަރިމަތި ބައިގައި ހުރި ވަޅުގަނޑެއްގެ ތެރެއިން ފުޅި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުރި ފުޅި އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިބްރާހީމް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible]

---

[6] [illegible] 02 ޖުލައި 2021ގައި [illegible] 196-A1/95/2021/163 (17 ޖުލައި 2021) [illegible] 196-A1/95/2021/163 (17 ޖުލައި 2021) ސިޓީއެއް، 07 ސެޕްޓެންބަރު 2021ގައި [illegible]

ތަކެއްޗަކީ ވަސްތުތަކެއްކަން ގޮތުގައި ޝަރީފް ސަރވިސްގެ ނަންބަރު: K(e)/DR/2016/0520 "ވަސްތުތަކުގެ ތަފްޞީލު ރިޕޯޓު" އިން އެނގޭއިރު، ދައުވާލިބޭ ހުށަހެޅި ޝަރީޢަތާއި ޤާނޫނާއި މި ވަސްތުތަކެއްކަމަށް އިސްލާމީގެ ތަކެތިކަން އެނގޭއިރު، މި ހުކުމް ފަރާތް ނަންބަރާއި ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައިގައި އިސްތިހާރު އިސްލާމީ ދައުލަތުގެ ހަމަޖެހިފައިވާކަން.

8.2 މައްސަލަ ސާބިތުނުވާކަމަށް ކަނޑައެޅުއްވުމުގައި ދަރު ކޯޓުން މައްސަލައިގައި ހުށަހަޅާ ވަސްތުތަކުގެތެރޭގައި އިސްލާމީ އިސްތިހާރުގެ ގުޅުންހުރި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބަޔާންކުރައްވާފައި، މި ތަކެތި އިސްލާމީ އިސްތިހާރު ހިމެނޭ ކާޒީން ހުށަހެޅިފައި އިތުރުން، މި ވަސްތުތަކުގެ އެތެރޭގައި ހުރިތަން ބެލުމަށްފަހު ދުރު އިސްލާމީ އިސްތިހާރުކުރެވޭ މި މައްސަލައިގައި ހުށަހެޅި 04 (ހަތަރެއް) ސަފުހާ ހުކުމް ސަރީޢަތުގައި ހުށަހެޅިފައިވާކަން.

8.3 އިސްލާމީ އިސްތިހާރު ތަރުތީބުން ބަޔާންކުރެވިފައި ވާ ގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޔާންތަކުން ބުނުން ކަމަށް ބުނެ، ތަރުތީބު ބަޔާންކުރި އިސްލާމީ އިސްތިހާރު އިސްތިހާރުކުރަމުންދިޔަ، ދިވެހި ހުކުމުގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅުން މަ.ވަޑިއަރީ، ހުށަހެޅި އާއިލީ ދަރިވަރު ސަރީޢަތުގައި ދިން ހުށަހެޅިއިރު ފުރުސަތުގައި އިސްލާމީ އިސްތިހާރު ތަރުތީބުގައި ދަރުބާރުގައި ވަކިކަމާއި ފުރުޞަތު އެއްވެސް ވަކިކަމާއި ބުނެފައިވާކަމާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/HC-A/221 ގަޟިއްޔާގައި،[7] މައްސަލައިގައި ކުރާގެ ފުރިން ފުރަތަ ވަސްތުތަކާއިން، މައްސަލައިގައި ތަރަތީބުކުރުމުގެ ފުރާނަ ފިނޑިތަކެއްގެ ފުރިހަމަކޮށްދީފައި އެކަން އެތެރެކޮށް ޖެހޭނެ ނަގަން ނުޖެހޭ ކަމުގައިވާ ދަރަޖައިގެ ކުރިކަމުގެ ޙުކުމްކުރަން ކަނޑައަޅާފައިވާކަން.

9. ދެވަނަ އިސްތިއުނާފު ނަންބަރު ހައިކޯޓުގެ ދަށުކޯޓުގެ ވަރަށްގެ ފަރާތުން އަންނަނިވި ގޮތަށް ފާސްކުރަމެވެ.

---

[7] ޢަބްދުﷲ ޖަމީލް ވ. ފާޠިމަތުއްޒަހްރާ ޖަމީލް ބިލްއާސް

9.1 ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީގޮތުން [illegible] [illegible] އަހުލިއްޔަތު ލިބިފައިވާ މީހަކު އޭނާގެ އަމިއްލަ އިޚްތިޔާރުގައި އެއްވެސް މަޖުބޫރުކަމެއްނެތި ފުލުހުންގެ ތަޙުޤީޤުގައި [illegible] އިޢުތިރާފު ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި [illegible]، އެ [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތް އަދި ޤާނޫނީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

9.2 ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-A/24 ޤަޟިއްޔާ[8] [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

9.3 މަތީ ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމާފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/109 ޤަޟިއްޔާގައި[9] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

---

[8] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. ޢަބްދުﷲ ޙަސަން

[9] އިސްމާޢީލް ޝަރީފް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

9.4 [illegible]

9.5 ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/23 ޤަޟިއްޔާގައި[10] [illegible]

10. [illegible] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 ޤަޟިއްޔާގައި [illegible]

---

[10] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. [illegible]

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގެ ބަޙުސް

11. ފުރަތަމަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ބަޙުސްގައި އިޙްސާން އިސްތިއުނާފުވީގެ ފަރާތުން އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކުރައްވައެވެ.

11.1 މި މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)އާ ޚިލާފަށްކަމުގައި ދައުލަތުން ބުނިނަމަވެސް، މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ހެކިތަކަށް ބަލާއިރު، ހަރުދަނާ އެއްވެސް ހެއްކެއް އަދި ޤަރީނާއެއް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅައިނުވާކަމާއި، އެކްސްޕާޓުން ހުރިހާ ބަޔާންތަކުގައި، އޭނާ މިހުނުވާސް ދިރިއުޅޭ ބަނދަރުން ފުރުޞަ މަސްތުވާތަކެއްޗާއި އިޙްސާން އިސްތިޢުމާލުކުރާ ގުޅުވާލާ ހަރުދަނާ ހެކި ބައްޔިނާތްތަކެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/109 ޤަޟިއްޔާގައި[11] ބަޔާންކޮށްފައިވާގޮތުން، މިފަދަ ހެއްކެއްވެސް މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ހުށަހަޅައިފައިނުވާކަން.

11.2 މަސްތުވާތަކެތީގެ ބައިބަލާ ރިޕޯޓުން ހާދިސާގައި ފުރިހަމަ މަސްތުވާތަކެއްޗަކީ އިޙްސާން އިސްތިޢުމާލުކުރާ އެއްޗެއްކަން އެ ބަލައި ދިނުމަށް ދައުލަތުން ސާބިތުކޮށްދީފައިނުވާކަމާއި، ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ހެކިންގެ ގޮތުގައި ސިޓީއަކުން ދިނަ 04 (ހަތަރެއް) ހެކިންގެ ހެކި ބަޔާންތަކާއި ދިމާއި ހެކިންގެ ހެކިބަހުން މ.ކަނޑުހުޅުދޫގައި އިޙްސާން އިސްތިޢުމާލުކުރި އިތުރަށް އޭނާ ބަލާކަށްވެސް އެކަށީގެންވާކަން ނެތްކަން.

11.3 ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2011 (މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނު)ގެ 141 ވަނަ މާއްދާގައި ވިއްކުމުގެ ޢަމަލުގައި މަސްތުވާއެއްޗެއް ހުރިކަމުން ބޭނުން ކުރުމަށްޓަކައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި، އެ ކުރުމަށްޓަކައި، އެގޮތުން ބޭނުންކުރި އެއްޗެއް ގޮތަކުން ސާބިތުކުރެވުނު ހިނދަކުން އެ މާއްދާގެ އިބާރާތުން ބެލުމުން އެނގެނީ، އެ މާއްދާގެ (ނ) ގައި، ވިއްކުމުގެ ކަންތައްތަކުގެ ދަށުގައި ހުންނަ

---

[11] އިސްމާޢީލް ސަޢީދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ޖަލެއްގައި ނުވަތަ ބަންދެއްގައި [illegible] [illegible] ހުރުން، އަދި އެ މާއްދާގެ (ބ)ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]/[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

11.4 ދައުލަތުން އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ މައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

12. ދެވަނަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ހައްޤުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

12.1 މި މައްސަލައިގައި ތަޙުޤީޤުގައި [illegible] އިޢުތިރާފުން ރުޖޫޢަވި ސަބަބު [illegible] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2011/SC-A/23 ޤަޟިއްޔާގައި[12] ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައިވާ [illegible].

12.2 ޖިނާއީ މައްސަލަތަކުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible]" [illegible]

---

[12] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. ހަސަން ޢަބްދުﷲ އަދި އިތުރުން 5 ފަރާތެއް

އާންމު ފާޑުކީ ލަފުޒުގެ އާންމު މާނައިން ގާނޫނީ ބަސްފުޅަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/01 ޤަޟިއްޔާއިން[13] އެނގޭކަށް.

12.3 މަނާކުރެވިފައިވާ މަސްތުވާ އެއްޗެއް އެއްވެސް [illegible] އަތުގައި ހުރުމަކީ އެއްވެސް އިސްތިސްނާއެއް ނެތި [illegible] މަސްއޫލިއްޔަތު ޤާނޫނީގޮތުން އުފުލަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/SC-A/08 ޤަޟިއްޔާގައި[14] ފާހަގަކޮށްފައިވަނިވެސް، [illegible] [illegible] މަސްއޫލިއްޔަތު އުފުލަންޖެހޭ ގޮތަށް އޮތް ކަމަކަށް ބުނެވިދާނެ. މަނާކުރެވިފައިވާ މަސްތުވާތަކެތި އަތުން ފެނުނަ ކަމުގައިވީ ނަމަވެސް، އެ ކަމަކީ ޝަރީޢަތުގެ ނިޔަތް ސާބިތުކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/SC-A/21 ޤަޟިއްޔާއި،[15] އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/23 ޤަޟިއްޔާއި،[16] އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/SC-A/10 ޤަޟިއްޔާއި،[17] އަދި އެނޫން ފަދަ ޤަޟިއްޔާތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާގޮތުގައި، މަނާކުރެވިފައިވާ މަސްތުވާއެއްޗެއް އަތުގައި ބެހެއްޓުމުގެ ނުވަތަ ވިޔަފާރިކުރުމުގައި އަތުގައި ހުރުމުގެ ކުށުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތު ސާބިތުކުރުމުގައި މަނާކުރެވިފައިވާ މަސްތުވާތަކެތި ނުވަތަ ބޭރުގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމަށް މަސްތުވާ އެއްޗެއް [illegible] ބޭސް [illegible] އަތުގައި ނުވަތަ ބެހެއްޓުމުގެ ދަށުގައި [illegible] ހުރިކަމުގެ ބަޔާން ސާބިތުކުރަން ޖެހޭނެ ކަމަށް ބުނެވިދާނެއެވެ.

12.4 މަނާކުރެވިފައިވާ މަސްތުވާ އެއްޗެއް 01 (އެކެއް) ގްރާމަށްވުރެ ގިނައިން އަތުގައި ހުރުމުގެ ކުށުގެ މައްޗަށް ތުހުމަތު ސާބިތުކުރުމުގައި އަތުގައި ނުވަތަ ބެހެއްޓުމުގެ ދަށުގައި

---

[13] ޢަބްދުﷲ ހުސައިން ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

[14] ހުސައިން އަސްލަމް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

[15] އަޙްމަދު ވަޙީދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

[16] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އިބްރާހީމް ނާޒިމް

[17] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. ހުސައިން މުޙައްމަދުމަނިކު

އެ އެއްޗެއް ހުރިކަން އެނގިހުރެ އެ އެއްޗެއް އަތުގައި ހުރުން ނުވަތަ ބެލެހެއްޓުންތެރިކަމުގެ ދަށުގައި ހުރިކަން ސާބިތުކޮށްދެއްކުމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/SC-A/21 ޤަޟިއްޔާގައި[18] ފާހަގަކޮށްފައިވާއިރު، މި މައްސަލައިގައި އިޙްސާން އިސްމާޢީލަށް ތުހުމަތުކުރާ މަސްތުވާތަކެތި ފެނިފައިވަނީ އެކްސެސްވެވޭގޮތަށް ހުރި އެހެން މީހުންވެސް ދިރިއުޅޭ ތަނަކުންކަން.

13. އިޙްސާން އިސްމާޢީލްގެ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ މި މައްސަލަޔަކީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އެއްވެސް އަސާސަކަށް ބިނާކޮށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެއް ނޫންކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 ޤަޟިއްޔާ ބާޠިލުކޮށްދިނުމަށް ސަބަބު ނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށެވެ.

ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން

[illegible] [illegible] ދޭހަވާގޮތް

14. [illegible] [illegible] [illegible] އިޙްސާން އިސްމާޢީލް ދީފައިވާ ބަޔާނުގައި[19] އިޙްސާން އިސްމާޢީލް ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށުން 01 ފެބްރުއަރީ 2016 ގައި [illegible] މަސްތުވާތަކެތި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިޙްސާން އިސްމާޢީލް، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިޙްސާން އިސްމާޢީލް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިޙްސާން އިސްމާޢީލްގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[18] އަބްދުﷲ ވަޙީދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

[19] 9 ފެބްރުއަރީ 2016ގައި އިޙްސާން އިސްމާޢީލް ދީފައިވާ ބަޔާން

ދަރާވަތްގަނޑުގެ ތެރެއިން ވަކީލު ހުށަހެޅި ދަޢުވާއާ އަދި އެކުލަވާލައިފައިވާ ވުޒާރާގެ ތެރެއިން ފާސްކުރެވޭ ޢާއްމު އުޞޫލަކީ ވަކީލު ހުށަހެޅި 03 (ތިނެއް) ދަރަޖަ ނުވިކަމަށާއި، އަދި މިތަނުގައި ގެނައި ގޮތުން ސާބިތުކުރުމުން، އެއީ މިހާރު ދިރާސާ އެއްކޮށްފައިވާ ޝަރީޢަތްތަކާއި، މި ތަފާސީލު އޮތީ (ފުރިހަމަ ނުވާއި ގެނެސް ނޫނީ) ޝަރީޢަތް ފުރިހަމަ ކުރަމުންދާ ހުރި އެއްޗެހިކަމާއި، އެއާ ދެކޮޅުވެއްޖެ އެތެރެކުރުމަށް ހުރި މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމާއި، އެ ކޯޓަކުގައި އިންސާން އިންސާފުވެރިކަމުގެ މުއްދަތު 02 (ދޭއް) ވަރަކަށް އޮޅުވާލަދީފައިވުމުން، އެ މުއްދަތުގައި މަސްއޫލިއްޔަތު ފުރިހަމަ ނުކޮށް އިންސާން އިންސާފުވެރި ގޮތުގައި ނުބެލެހެއްޓުނުކަމާއި، އިންސާން އިންސާފުވެރިކަމަށް އެއްކޮށް އިނގޭގައި މަސްއޫލިއްޔަތު ގޮތުގައި ވަކާލާތު ކުރުމަށް ފުރުޞަތު ދީފައިވާ ކަމެވެ.

15. ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި އިންސާން އިންސާފުވެރި ޝަރީޢަތަކަށް އިންސާން އިންސާފުވެރި ދިރިއުޅުން ބަދަލުކޮށް މަސްއޫލިއްޔަތު ފުރިހަމަ ކުރުމަށް، އެއީ އިންސާން އިންސާފުވެރިކަމުގެ ޙައްޤު ނުލިބުނުކަމާއި، ތަޙުޤީޤު ކުރުން އެދުމުން ދިފާޢުކުރުމަށް ފުރުޞަތު ނުދީ އެއްވެސް ފުރުޞަތެއް ނުލިބުނު ކަމަށް، ދޭ މިނުން ހިފެހެއްޓުމާ ގުޅިގެން ފުރުޞަތު ދިނުމަށް ދައުލަތުން، ތަޙުޤީޤު ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ޝަރީޢަތުގައި އިޢުތިރާފުވިކަމާއި، "އިންސާން ދިފާޢު އެއްކޮށްލުމަށް މަސްއޫލިއްޔަތު ނުލިބި" މިފަދައިން ޝަރީޢަތުން ސާބިތުކުރުމުން "އަދި ނުވާ ނުނެގުން އަދަކަށް އެއްވެސް އެއްގޮތް ފުރިހަމަ" މިފަދައިން އިންސާން އިންސާފުވެރި ގޮތުގައި ހިނގިކަމާއި، އެ ތަޙުޤީޤުގައި އެދުނު އިންސާން އިންސާފު އަދާނުކުރެވުނުކަމާއި، އެ ގޮތަކީ މިނުން ވަކިކުރުމުގެ އަދަބުގެ ބޭނުން ހިފެހެއްޓުމަށް ހުށަހަޅާ ގޮތުގައި ކަމަށާއި، ދައުލަތުން ހިފެހެއްޓި ފުރުޞަތު ގެނެސް އަދި ކިތަކު ތަޙުޤީޤުގައި ފުރިހަމަ ކުރެއްވުމުގައި އިންސާން އިންސާފުވެރި ޝަރީޢަތެއް ދިނެވެ.[20]

16. އިންސާން އިންސާފުވެރި ދަރަޖައަށް އިންސާފުވެރިކަމުގެ، ތަޙުޤީޤުގައި ވަޒަން އިޖުރާއަތުން ކުރިއަށްގެންދެވެ. ފުރިހަމަ ތަޙުޤީޤު މިނޭ ބެލުމުގެ ސާފުކޮށްދިން ގޮތް ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި އިޖުރާއަތު ހިނގައި، އަދި އިޖުރާއަތުގެ ހުށަހެޅުމުގައި ދިފާޢު ފުރިހަމަ ކުރުމުގައި، މިގޮތުން މަޖިލީހުން ނިންމާފައިވާ ގޮތުން ހުރިހާ

---

[20] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި 09 ނޮވެމްބަރު 2016ގައި ކުރިއަށް ދިޔަ ޝަރީޢަތުގައި އިންސާން އިންސާފުވެރި ދަޢުވާ

ހިމާޔަތް ހެކި ހޯދުމަކީ އެއްވެސް ފަރާތަކުން ކުރެވެންނުވާނެކަމެއްކަމާއި، އެގޮތަށް ހޯދާ ބަޔާންތަކާއި ހެކިތައް ޝަރީޢަތަށް ޤަބޫލުނުކުރެވޭނެކަމަށް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 52 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

17. ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާއެއްގައި ކުށްކުރިކަމުގެ ދައްކަން ވެސް އިޢުތިރާފަކީ އެ އިޢުތިރާފަށް ބާރުދޭ ހުރިކަމާ އެހެނިހެން ހެކިތަކާއި ޤަރީނާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ސާބިތުކުރުމަށް ފުދޭ ހަމަތަކުން ޤަރީނާއެއްގެ ގޮތުގައި ބަލައިގަނެވޭނެކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2009/SC-A/18 **ޢާރިފް ސަޢީދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް** ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމުން އެނގެއެވެ. މީގެ އިތުރުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2011/SC-A/23 **ސްޓޭޓް (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް) ވ. ޙަސަން ޢަބްދުﷲ ސަޢީދު ޙަސަން، ޝަރީފް މުޙައްމަދު، ސަފްރާޒް ޢަލީ، މުޙައްމަދު ޝިފާޒް އަދި ޢަބްދުﷲ ޢަފީފް** ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 52 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ މަޖުބޫރު އިޢުތިރާފާއި ހިމާޔަތް ދޭއި އިޢުތިރާފުން ތަޙުޤީޤުކުރާ މުއައްސަސާތަކުން ތުހުމަތުކުރެވޭ ފަރާތުގެ ޙައްޤުތަކަށް ރިޢާޔަތްނުކޮށް ހޯދާ އިޢުތިރާފު ތަޙުޤީޤުގައި ދެވިފައިވާ ބަޔާނުން، އެ ތަޙުޤީޤުގައި ބިނާކުރާ ސަބަބުތައް ވަކިން ބަޔާންކޮށްދީފައިނުވާ ކަމުގައިވާނަމަ ކޯޓުގައި ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުން ބޭރުގައި ހޯދާފައިވާ އިޢުތިރާފެއް ބަލައިގަނެވޭނެ ގޮތެއް ނެތްކަމާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ނިޒާމުގައި ވާސިލު ނޫން އިޢުތިރާފު (Extrajudicial Confession) ނުވަތަ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުން ބޭރުގައި ކުރެވޭ އިޢުތިރާފަކީ ފަހުން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އެ ބަޔާނަކީ އިޢުތިރާފުންފަހަތަށްޖެހިދާނެ، އެފަދަ އިޢުތިރާފަކީ ހަމައެކަނި އޭގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ޖިނާއީ މައްސަލަތައް ސާބިތުކުރުމަށް މިންވަރުގެ ކާފީ ހެއްކެއް ނޫންކަމުގައެވެ.[21]

18. މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-N-A/19 **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އަޙްމަދު ނަޖީބު** ގެ ޤަޟިއްޔާގައި އަޙްމަދު ނަޖީބު ތަޙުޤީޤުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކީ އޭނާ އެއިން ޙުއްޖަތުކޮށްފައިވާ ޙާލަތުގައި

---

[21] ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުން ބޭރުގައި ކުރެވޭ އިޢުތިރާފާބެހޭގޮތުން، ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އިޢުތިރާފުން ފަހަތަށްޖެހުމާއި، އިޢުތިރާފުން ފަހަތަށްޖެހުމުގެ އެ ފަހަތަށްޖެހުން ބިނާކުރި ސަބަބުތަކާއި ބެހޭގޮތުން ތަފްސީލުކޮށް ބަޔާންކޮށްދީފައި މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/HC-A/14 (ޢަލީ ޢަބްދުއްރަޙްމާނު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީސް) ގެ ޤަޟިއްޔާގައިވެސް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

އިޢުތިރާފުވުމާމެދުގައި ސަރީޙަކަށް ބަލައިގަންނަން ނުފެންނަކަމަށް، އަދި އެކަމަކަށް ކަން ސާބިތުކުރެވުން ފަރާތުންދެއްކުމާއި ނުވަތަ ފާޅުވެ ފެންނާން އޮތް ހަރުދަނާ ފެނިފައިނުވާކަމަށްވާތީއާއި، މި ޝަރީޢަތުގައި ހެކި ހުށަހަޅައިގެން މި ފާޅުވެގެން ނަތީޖާތަކުގެ ބޭރު އުފެދޭނީ އަޙްމަދު ނަޞީރުގެ ޝަރީޢަތުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާތީ،[22] މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި ދިރާސާކުރެވުނު ހިނދު، އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2021/SC-A/44 **އަޙްމަދު ނަޞީރު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް** މައްސަލާގައި އަޙްމަދު ނަޞީރު ތަޙްޤީޤުގައިދީފައިވާ އިޢުތިރާފަށް ބުރަދަން ދިފާޢުގައި މަޙްޟަރުގައި ހުށަހެޅިފައިވާ ހެކި ފަރާތްތަކެއް ގޮތުން ފާހަގަކުރެވުން، އަޙްމަދު ނަޞީރު ދެކެނީ ވަކިކަމެއްގައި ބޭނުން ވަކިކަމަކަށް ބާރުބޮޑުކަމާއެކުގައި، އަޙްމަދު ނަޞީރު ދެކޭ ތަޙްޤީޤުން މަސައްކަތްކުރާ ހުރިތަން، އަޙްމަދު ނަޞީރު އެބޭފުޅާ ބާރުލައި ތަޙްޤީޤް އެކުލަވާލުމަށް އެ މައްސަލާގައި ވާހަކަތެރިވެފައެވެ.[23]

.19 ތަޙްޤީޤުގައިދީފައިވާ އިޢުތިރާފުން ނުޒޫލުވެފައިވާ ޝަރީޢަތުގައި، ތަޙްޤީޤުގައިދީފައިވާ އިޢުތިރާފަކީ ހުރިހާ ކަމެއް ބަލައި، އޭގެ މައްސަލަ އެކަކު ބަލަހައްޓާ ފަދައިގެ މައްސަލަ ކަން ސާބިތުވުމަށްކަމަށްޓަކައެވެ. މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ނިޒާމު ބަލައިގަންނަވާ މަބްދައެއްކަން، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 52 ވަނަ މާއްދާއިން ސާފެވެ. މިގޮތުން ބަލާއިރު ތަޙްޤީޤުގައި ދިފައިވާ ބަޔާނަކީ އެ ފަރާތުގެ އަމިއްލަ ރުހުމުގައި އެއްވެސް މަޖުބޫރުކުރުމެއް ދިފައިވާ ބަޔާނެއްކަން ސާބިތުކަން ކަނޑައެޅެންޖެހޭ، އަދި ޤާނޫނު މިގޮތަށް ހުރުމުގެ ހުރިހާ ޙައްޤުތައް ބަލަހައްޓައިގެން ބަލާވާ ކަމުގައި ކަނޑައެޅެންވާނެ، ކަމެއް ކުރިއަށްގެ ދަށުގައި އުފެދޭއިރުވާ މިޒާން ލިބިދޭ ކަރުދާސް ކަނޑައެޅިފައެވެ.

---

[22] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ 2019/HC-N-A/19 ނަންބަރު (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އަޙްމަދު ނަޞީރު) މައްސަލާގެ ޝަރީޢަތު ދިނުމުގެ ދިނާގެ 13.2 ވަނަ ނުކުތާ

[23] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ 2021/SC-A/44 ނަންބަރު (އަޙްމަދު ނަޞީރު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް) މައްސަލާގެ ޝަރީޢަތު ދިނުމުގެ 39 ވަނަ ނުކުތާ

20. އެހެނަސް، ތަޙުޤީޤު [illegible] އިޢުތިރާފަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މައްސަލައިގައި ވާޤިޢާތަކާއި، އިޢުތިރާފުގައިވާ ގޮތުގެ [illegible]، އެ އިޢުތިރާފު [illegible] [illegible]، އެ އިޢުތިރާފުން ރުޖޫޢަކުރަން [illegible] ސަބަބުތަކެއް [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] އިޢުތިރާފަށް [illegible] އިތުރު ހެކި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible]

ޤާނޫނު ފަރުޟުކުރާގޮތް

21. ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2011 (މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނު) (މީގެ ފަހުން "މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނު")ގައި "ޤާނޫނު ފަރުޟުކުރާ ގޮތް" [illegible] ބާބެއް ހިމަނާފައިވެއެވެ.[24] މީގައި މަސްތުވާތަކެއްޗާގުޅޭ ގޮތުން ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރާ legal presumption ނުވަތަ ޤާނޫނީ އިފްތިރާޟްއެވެ. މި ބާބުގައި [illegible]، މަސްތުވާތަކެއްޗަކަށް [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] ބޭނުންކުރުމާއި [illegible] [illegible]، ނުވަތަ ޤާނޫނުގެ ޖަދުވަލު 1 ނުވަތަ ޖަދުވަލު 2 ގައިވާ މަސްތުވާތަކެތި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަޔާންކުރެއެވެ. އަދި މަސްތުވާތަކެތީގެ އަދަދުގައި [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަޔާންކުރެއެވެ.

22. މިގޮތުން މަސްތުވާއެއްޗެއް އަތުގައި ހުރުމުގެ މާނައަކީ "މީހެއްގެ ނުވަތަ ހަވާލުގައި މަސްތުވާއެއްޗެއް [illegible] ގޮތުން ހުންނަ ހުރުމާއި، މީހެއްގެ ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައިވާ ތަނެއްގައި ނުވަތަ އެއްޗެއްގައި މަސްތުވާއެއްޗެއް ހުންނަ ހުރުން ހިމެނޭ ގޮތުން" ކަމަށް މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނުގައި [illegible].[25] މަސްތުވާއެއްޗެއް އަތުގައި ހުރި ކަމުގައި ފަރުޟުކުރާ 06 (ހައެއް) ޙާލަތެއް ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރެއެވެ.[26]

---

[24] މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނުގެ ނަވަވަނަ ބާބު

[25] މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 9 ވަނަ މާއްދާ

[26] މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 143 (ކުރީގެ 141) ވަނަ މާއްދާ

މި ޤާނޫނު ފާސްވުމުގެކުރިން، އެހެން ގޮތަކުން ސަރީހަށްބުނެފައިނުވާހިނދު ބިމެއްގެ ކަނޑައެޅިފައިވާ ހައްދުގައި ހުރިނަމަ ވެރިފަރާތުގައި ނުވަތަ އެއްބަޔަކުގައި މަސްލަހަތެއްހުރިކަމުގެ ހުކުމެއް އެ ބިމުގެ އަތުގައި މަސްލަހަތެއްއޮތުން ހުރި ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.[27]

23. ދެން އޮތް ސުވާލަކީ ބިމެއްގެ އަތުގައި މަސްލަހަތެއްއޮތުން ހުރުމަކީ އެއްޗެއް އިސްތިސްނާއެއް ނޫނީ ހުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ޤާނޫނީގޮތުން އުފުލަންޖެހޭ ކަމެއްތޯ ބެލެވޭނެއެވެ. މައްސަލަ ހުށަހެޅުނު މަސްލަހަތެއްއޮތުން ބިމެއްގެ އަތުގައި ހުރުމަކީ އެއްޗެއް އިސްތިސްނާއެއްނޫން ހުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ޤާނޫނީ ގޮތުން އުފުލަންޖެހޭ ކަމަށްވާކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާ[28] ނިމިފައިވާއިރު، މިފަދައިން މާނަކުރުމަކީ ބަލައިގަނެވޭ ގާނޫނީ އުސޫލެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅުއްވާ ކަމުގައިވާތީ، އެ މާނަކުރުމާ ދެކޮޅު ދޭހަކުރެވޭ ގޮތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2012/SC-A/23 **ޝަރީފާ އިބްރާހީމް ޙުސައިނުގެ އާއިލާ ވ. އިބްރާހީމް ނަޖީބު** ގެ މައްސަލާގައި ކަނޑައެޅިފައެވެ.

24. މި ގޮތުން ބިމެއްގެ ކަނޑައަޅާފައިވާ މަސްލަހަތުގެ އެއްޗެއް މަސްލަހަތު އެއްބަޔަކު ބިމެއްގެ ހައްގުގެ ވެރިފަރާތް ނުވަތަ އެއްބަޔަކަށް ފުރިހަމަވާނަމަ، އެ ބިމެއްގެ މަސްލަހަތު ކުރަން ސަރީހަށްވާނީ، އެ މަސްލަހަތު އެއްބަޔަކާއި އެ ބިމާ ގުޅޭ އިތުރު ހަރަކާތް ނުވަތަ ފައިދާއެއް ނުވަތަ މާލީ ފައިދާއެއް ނުވަތަ އަތުގައި އެއްޗެއް އޮތުމަކުން އޮންނަ އެއްގަކުން ދޫކޮށްފައި ނުވާތީ އެވެ.

ޚުލާސާ

25. މަސްލަހަތުގެ އެއްބަޔަކާއި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވަރަށް ޤާނޫނު ފާސްވުމުގެކުރިން، ބިމެއްގެ ކަނޑައެޅިފައިވާ ހައްދުގައި ހުރިނަމަ ވެރިފަރާތުގައި ނުވަތަ އެއްބަޔަކުގައި (possession) މަސްލަހަތެއް ހުރިކަމުގެ، އެހެން ގޮތަކުން ސަރީހަށްނުވާހިނދު، އެ ބިމުގެ އަތުގައި މަސްލަހަތެއް ހުރި ކަމުގައި ބެލެވޭނެކަމެވެ.

---

[27] މަސްލަހަތުގެ އެއްބަޔަކާއި ޤާނޫނުގެ 143 (ހަތަރު 141) ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

[28] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2008/SC-A/08 (ޢުސްމާން އަޙްމަދު ވ. ޝަރީފާ އިބްރާހީމް ޙުސައިނުގެ އާއިލާ) ގެ މައްސަލާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/SC-A/07 (ޢަބްދުﷲ ޙަސީބު ވ. ޝަރީފާ އިބްރާހީމް ޙުސައިނުގެ އާއިލާ) ގެ މައްސަލާ

26. މަސްތުވާއެއްޗެއް މީހެއްގެ އަތުގައި ހުރިތޯ ނުވަތަ ނޫންތޯ ބެލުމުގައި، މަސްތުވާތަކެތި އަތުގައި ހުރުން ތަފާތު ހާލަތްތަކަށް ބެހިގެންދެއެވެ. އެގޮތުން އެއް ހާލަތަކީ، ހަޤީޤީ ހިޔާޒަތު (actual possession) ގެ ހާލަތްތަކާއި، މިއީ ތިމާގެ ސީދާ އަތުގައި ނުވަތަ ހަށިގަނޑުގައި އެއްޗެއްގައި ނުވަތަ އަތުގައި އޮތް އެއްޗެއްގެ ތެރޭގައި ނުވަތަ އެހެން މީހެއްގެ ކޮންޓްރޯލް ނެތް، ސީދާ ތިމާގެ ބެލުމާއި ކޮންޓްރޯލްގެ ދަށުގައި ހުރި ތަނެއްގައި މަސްތުވާތަކެތި ހުރުމެވެ. ދެވަނަ ހާލަތަކީ، މައުނަވީ ހިޔާޒަތު (constructive possession)ގެ ހާލަތްތަކާއި، މި ހާލަތަކީ މަނާކުރެވިފައިވާ މަސްތުވާއެއްޗެއް ތިމާގެ ހަޤީޤީ ހިޔާޒަތުގައި ނެތް ނަމަވެސް، އެތަކެތި ތިމާ ހުރި ތަނެއްގައި ހުރިކަމަށް ނުވަތަ ތިމާގެ އެއްޗެއްގެ ތެރޭގައި އެތަކެތި ހުރިކަން އެނގިގެންވާނަމަ، އެ އެއްޗެއްގެ މައްޗަށް އެ މީހާގެ ކޮންޓްރޯލް އޮތްކަމަށްވާތީ، މި ހާލަތުގައިވެސް މަސްތުވާތަކެތި އަތުގައި ހުރި ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.[29]

27. އެކަށީގެންވާ މިންވަރުގެ ޝައްކަކުން ފިލާ ވަރަށް ސާބިތުކުރެވިގެން ވުޖޫދު އެއްޗެއް މީހެއްގެ މައްޗަށް ކުށެއް ސާބިތުކުރެވިގެންނޫނީ ކުށްވެރިކަމުގައި ނިންމައިނުލެވޭނެއެވެ. އެ މިންވަރަކީ ކޮބާ ވީމާ ނަމަ ބަޔާންކޮށްފައި، ދަލީލު ސާބިތުކުރުމުގެ ބާރު ހުރީ ދައުލަތުގައި ކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ. މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނު[30] 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މިންގަނޑެވެ. "އެކަށީގެންވާ މިންވަރުގެ ޝައްކެއް ނެތްކަމުން މިންވަރު" ނުވަތަ "އެކަށީގެންވާ ޝައްކެއް ނެތް މިންވަރު" ކަމަށް ބުނެވިގެން އުޅެނީ، ސާބިތުކުރަން ދައުލަތުން ހުށަހަޅާ ހެކިތަކުން ހުށަހެޅި، ކަމާބެހޭ ފެކްޓްތަކާއި ބެހޭގޮތުން އެހެން ގޮތަކަށް ހުށަހެޅުނު ފާހަގަކުރުން، އެކަށީގެންވާ ސާބިތުކަން ނެތުމެވެ.[31]

---

[29] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/109 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. [illegible]) ގެ ޤަޟިއްޔާ

[30] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014

[31] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނު)ގެ 17 ވަނަ މާއްދާގެ (111)

28. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތުގައި[32] ސާބިތުކުރުމުގެ ޒިންމާ ކަނޑައެޅިފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، މި ޤާނޫނުގައި އެހެން ގޮތަކަށް ކަނޑައެޅިގެން ބަޔާންކޮށްފައިނުވާނަމަ، އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށް ޝައްކެއްނެތް މިންވަރަކަށް ކުށުގެ އުނސުރުތައް ސާބިތުކޮށްދިނުމާއި، ދަޢުވާ ކުރާ ދިފާޢުގެ މައްޗަށް އުފުލިފައިވާ ދަޢުވާގައި، ކުރީގެ ޒިންމާ އެ ޒިންމާއެއް އުފުލަންޖެހޭކަން ސާބިތުކޮށްދޭންޖެހޭނެއެވެ. ބޭނުންވާ އެހެން ހުރިހާ ހެކިތަކާއި ކަންކަމުން ދިފާޢީ އެންމެހައި ކަނޑައެޅުން ބަލައި ސާބިތުކޮށްދިނުމަކީ ދައުލަތުގެ ޒިންމާއެއް ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައެވެ.[33]

29. ބަޔާންކުރަނީ ހަމައިން ދައުވާއަށް މުއްތަހަމު އިންކާރުކުރާތީވެ، ކުށުގެ މާއްދީ ރުކުނާއި މައްނަވީ ރުކުން އަސާސީގޮތާ ދިފާޢުގެ ސަބަބުތަކެއްނެތި ސާބިތުކުރުމުގެ ބާރު ދައުލަތުން އުފުލަންޖެހޭނެއެވެ. މިގޮ ވާއިރު ކުރުން ސާބިތުކުރުމުގައި މަޤްޞަދާއި ޢިލްމު މުއްތަހަމުގެ ހާލަތު ހިއްސުގައި ނުވަތަ މައުނަވީ ހިއްސުގައިކަން ދައުލަތުން ސާބިތުކޮށްދޭންޖެހޭނެއެވެ.

30. މަނާކުރެވިފައިވާ މަސްތުވާ އެއްޗެއް އަތުގައި ހުރުމުގެ މައްސަލަ ދައުލަތުން ސާބިތުކުރަނީ އަތުގައި ނުވަތަ ބެލެހެއްޓުންތެރިކަމުގެ ދަށުގައި އެ އެއްޗެއް ހުރިކަން އެނގިހުރެ އެ އެއްޗެއް އަތުގައި ހުރުން ނުވަތަ ބެލެހެއްޓުންތެރިކަމުގެ ދަށުގައި ހުރިކަން ސާބިތުކޮށްގެންނެވެ.[34] އެނގޭކަމަކީ ނުވަތަ އެނގުމަކީ، އެ މީހާގެ ސަމާލުކަމަށް އެކަން ހިސްކުރުމެވެ. ނުވަތަ އެކަމުގެ knowledge ހުރުމެވެ.[35]

31. މަނާކުރެވިފައިވާ މަސްތުވާތަކެތި ހުރިކަން އެނގުމުގެ މާނައިގެ ތެރޭގައި، އެ އެއްޗެއް ހުރިކަން އެނގުމުގެ އިތުރުން، އެ އެއްޗަކީ މަނާކުރެވިފައިވާ މަސްތުވާތަކެއްޗެއްކަން އެނގިފައިވުން ހިމެނެއެވެ. މި އުސޫލު ކަންކަމުގެ ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތާއި، ވަރަށްގިނަގޮތަށް ކަނޑައެޅިގެން ކުރެވެމުންދާ ކަންކަމެވެ. މަސްތުވާތަކެތި ފެނުން ބައެއް އެކަކަށްވުރެ ގިނަ މީހުން އެއް ބަހައްޓައިފިނަމަ، ނުވަތަ މަސްތުވާތަކެތި ފެނުނު ބަނދުގައި

---

[32] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014
[33] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު)ގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (2) ވަނަ ނަންބަރުގެ (i) އަދި (iii)
[34] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/SC-A/21 (އަޙްމަދު ރަޝީދު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް) ޤަޟިއްޔާގެ 16 ވަނަ ނުކުތާ
[35] މަސްދަރު 15 ވަނަ ނުކުތާ

އެކަކަށްވުރެ ގިނަ ބަޔަކު ބިލިނަގަ، އެ ފެނުނު ތަކެއްޗަކީ އެތަނުގައި ހުރި މީހެއްގެ އަތުގައި ހުރި ތަކެތިކަމަށް ބެލުމަށްޓަކައި، އެ މީހާއަށް އެތަކެތި ހުރިކަން އެނގިފައިވާކަމާއި، އެ ތަކެތީގެ މައްޗަށް ކޮންޓްރޯލް އޮތްކަން ބެލުމަށްޓަކައި، އެ މީހާގެ ލޯ މައްޗަށް [illegible]، ނުވަތަ އެ މީހާގެ އެއްޗެއްގެ ތެރެއިން ފެނުން، ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/HC-A/109 **[illegible] ޖެނެރަލް ވ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]** [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

32. މިކަމުގައި [illegible] މިހާރު [illegible]. [illegible] [illegible] އަތުގައި ނުވަތަ [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] ނުވަތަ ހުރި [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު [illegible] [illegible]

33. ދައުލަތުން [illegible] އިސްތިއުނާފުގެ މައްސަލަ ކޮށްފައިވަނީ، މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނުގެ 108 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ [illegible]، އެ މާއްދާގެ (ށ)ގެ ދަށުން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ޤާނޫނުގެ މާއްދާތަކުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] (ހ) [illegible] [illegible] ކުށެކެވެ.

(ށ) މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކުށް [illegible] މީހާގެ އަދަބަކީ، [illegible]

[illegible] 100,000/- (އެއްލައްކަ) ރުފިޔާއިން ފެށިގެން 10,000,000/-

(ދިހަމިލިއަން) ރުފިޔާއާ ދެމެދު އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުމެވެ.

34. އެ ޤާނޫނުގައި "[illegible]" މާނަކޮށްފައިވެއެވެ. އެއީ [illegible] [illegible] މިހާރު، އެ ޤާނޫނުގެ 144 ވަނަ މާއްދާ[36] (ކުރީގެ 142 ވަނަ މާއްދާ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަމެއް [illegible]

---

[36] މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގައި، 142 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިފަރކުރެވިފައިވިނަމަވެސް، ޤާނޫނު ނަންބަރު 37/2015 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2011 (މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނު)އަށް 2 ވަނަ އިޞްލާޙު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ 12 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މި ޤާނޫނުގެ މާއްދާތަކުގެ ނަންބަރު ތަރުތީބުކުރުމުން، މިހާރުގެ މި މާއްދާއަކީ މި ޤާނޫނުގެ 144 ވަނަ މާއްދާއެވެ.

މަސްތުވާތަކެތިން މުޢާމަލާތްކުރަމުންދާކަމަށެވެ. ނަމަވެސް ޤާނޫނީގޮތުން ހުރީ، އެ ޤާނޫނުގެ 144 ވަނަ މާއްދާ (ކުރީގެ 142 ވަނަ މާއްދާ) ގައި ބަޔާންކުރާ ކަންކަމުގެ ތެރެއިން 02 (ދޭއް) ކަމެއް ފުރިހަމަވާކަމަށް މަސްތުވާތަކެތިން މުޢާމަލާތްކުރަމުންދާކަމަށެވެ. އެ ޤާނޫނުގެ 144 ވަނަ މާއްދާ (ކުރީގެ 142 ވަނަ މާއްދާ) އަށް ބަލާއިރު، އެ މާއްދާގައި، އެ ޤާނޫނުގައި އެއްވެސް ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާހިނދު، މަސްތުވާތަކެތިން މުޢާމަލާތްކުރާ ވިޔަސް، އަންނަނިވި ކަންކަމުގެ ތެރެއިން ކަމެއް [illegible] ސާބިތުކުރެވޭނަމަ، އެއީ މަސްތުވާތަކެތީގެ [illegible] ވިޔަފާރިކުރުމުގައި ބަލާނެއެވެ. އެ ކަންކަމީ:

(ހ) މަސްތުވާއެއްޗެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުން ނުވަތަ މަސްތުވާއެއްޗެއް ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުކުރުން؛ ނުވަތަ

(ށ) މަސްތުވާތަކެތި [illegible] ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ބަޔަކާ ގުޅިގެން މަސައްކަތްކުރުން؛ ނުވަތަ

(ނ) [illegible] ސިފައިގައި މަސްތުވާތަކެތީ [illegible] [illegible] ދިޔުން؛ ނުވަތަ [illegible] ސިފައިގައި އޭނާގެ އަތުން މަސްތުވާތަކެތީ [illegible] [illegible] ދިޔުން؛ ނުވަތަ

(ރ) އޭނާގެ އާމްދަނީ ދިރިއުޅުމުގެ ޚަރަދަށް ބަލާއިރު، އެ ޚަރަދު އަދާކުރާ މިންވަރަށްވުރެ ގިނަ އަދަދެއްގެ ފައިސާ ނުވަތަ މުދާ އޭނާގެ އަތުގައި ހުރުމާއި، އެ ލިބުނު ގޮތެއް ބަޔާންކޮށްދޭން ނޭނގުން؛ ނުވަތަ

(ބ) ޤާނޫނު ނަންބަރު 18/2010 ([illegible] ޤާނޫނު)ގައި ބަޔާންކުރާ ޖަރީމާތަކެއް އިރުތިކާބުކުރުން ނުވަތަ އެފަދަ ޖަރީމާތަކެއް އިރުތިކާބުކުރުން؛ ނުވަތަ

(ޅ) މަސްތުވާތަކެތީ ވިޔަފާރިކުރާ ބަޔަކާ، އެކު ގުޅިފައިވާކަމަށް، އެކު [illegible] މަސްތުވާތަކެތީ [illegible] [illegible] [illegible]، އޭނާގެ [illegible] [illegible] ހުރުން؛ ނުވަތަ

(ބ) ވަކި [illegible] [illegible] [illegible] ބަޔެއްގެ [illegible] މަސްތުވާތަކެތި ފޯރުކޮށްދިނުން؛ ނުވަތަ

(ޅ) މަސްތުވާތަކެތި ވިއްކުމުގެ ނިޔަތުގައި ނުވަތަ ގަނުމުގެ ނިޔަތުގައި ފައިސާގެ މުޢާމަލާތެއް ކޮށްފައިވުން؛ ނުވަތަ

(ކ) އެއް ތަނުން އަނެއް ތަނަށް މަސްތުވާތަކެތި އުފުލުން ނުވަތަ ފޮނުވުން ނުވަތަ ގެންދިއުން ނުވަތަ އެއިން ކަމެއް ކުރުވުން؛ ނުވަތަ

(އ) މަސްތުވާތަކެތި ރައްކާކުރުމުން ނުވަތަ އުފެއްދުން ނުވަތަ މަސްތުވާތަކެތި ލިބޭ ގަހެއް އިންދުން ނުވަތަ އެފަދަ ގަހެއް ހެއްދުން ނުވަތަ ހައްދައިގެން [illegible]؛ ނުވަތަ

(ވ) ޓްރެފިކުރާ މީހެއް ކަމަށް ބެލެވޭ މިންވަރު ކަމަށް މި ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މިންވަރަށް މަސްތުވާތަކެތި އަތުގައި ހުރުން؛ މިއެވެ.

35. މި މައްސަލައިގައި އިންސާން [illegible][37] [illegible][38] [illegible][39] [illegible][40] [illegible][41] [illegible]

---

[37] [illegible] 2582

[38] [illegible] 4703

[39] [illegible] 4625

[40] [illegible] 2873

[41] [illegible] 318/Cr-C/2016 [illegible] 6 [illegible]

އިސްތިޢުމާލުގެ ފަރާތުން އިންކާރުކުރުމަށްފަހު، މި ދަޢުވާ ތަޙުޤީޤުކުރި ފަރާތް ޝަރީޢަތަށް ހާޒިރުކޮށްފައިވާކަން ފެނެއެވެ.[42]

36. މަސްތުވާތަކެތި ގުޅުން ޤާނޫނުގައި އިންސާން އިސްތިޢުމާލުގެ އިބްތިދާއީ ބަޔާން އުމުރު ނެތްކަމަށް ވެރިފަރާތަކަށް ސާބިތުކުރުމަށް އިންސާން އިސްތިޢުމާލުގެ ފަރާތުން ހިމެނޭ ގޮތުގައި 02 (ދެއް) ފަރާތެއް ހުށަހެޅިފައިވާތީވެސް، ނަގާފައިވާ މިފަދަ ހުކުމަކީ ބާއިސާއި ނުވާގޮތް ހިމެނެއެވެ.[43]

37. މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ގޮތުގައި ހަމަބަލާ ލާޒިމުކުރާ ޖާގަ ސަރުކާރުގެ ކޯޓަށް އިސްތިއުނާފު މުރާޖަޢާ ބަލައިގަތުމަށް އިންސާން އިސްތިޢުމާލުގެ މައްސަލަ އިންތިޚާބުކުރުމަށް ނިޔަތް މައްސަލަތަކުގެ ގޮތުގައި ހިނގުމުން އޮޅުންފިލުވައިދީފައިވާކަމަށް ބަލަހައްޓަވައިދެއްވުމަށް، ވިލިގިލިގެ ފުރި ޖަރީމާތަކު ކަނޑައެޅުމުގައި އިންސާން އިސްތިޢުމާލު ހުރި ކަމުގެ މައްސަލަތަކުގެ ފިޔަވަޅު އެޅުމަށް ކަނޑައެޅުނު ގޮތް، އިންސާން އިސްތިޢުމާލު ފުރިހަމަ ބާވަތުގެ ތަފާސްހިސާބުތަކަށްވުރެ ގިނައިން އިންސާން އިސްތިޢުމާލު އެކި ގޮތުން ގޮސް، ކޯޓު އަދުލު އިންސާން އިސްތިޢުމާލުކުރަން ފިޔަވަޅުތަކަށް ބަލާއިރު ބަލައިގަތުމަށްވާނަމަވެސް، އިންސާން އިސްތިޢުމާލު ދިރިއުޅޭ ގޮތް ސިޔާސީގެ ޤާނޫނީ ކަނޑައެޅި ބަލައިގަތުމުގެ ބާރު ކޯޓަކަށް އަނބުރާ ދިނުމުގެ ތަރުތީބު ހުރި މިސާލުތަކެއް ފާހަގަކޮށް، ހުށަހެޅި ގޮތުގެ ކޯޓުން ހުށަހެޅި ފޯރުކޮށްދިނުމަށްފަހު ސަބަބުތަކުގެ ތެރެއިން ބަލާފައި ޙުކުމް ދީފައިވާކަމަށް، ދެކެވޭ ބަލައިގަތުމަށް ކުރެވޭ ތަޙްޤީޤުތަކުގެ ބަދަލުގައި، ތަފްސީލު ކުރުމުގެ އަދި ބަދަލުގެ ފުރުޞަތު ދީފައިވާކަމަށް، ހަމައެއާއި ކުރިއަށް ހާމަކުރުމަށް ފަރާތްތަކަށް، އަދާކުރި

ގޮތުގެ އިންސާން އިސްތިޢުމާލު ކުރެވިފައިވާ ތަފާސީލު ކަމަށް ގެނެސްދީފައި ހިނގުނު ތަނުގައި އެކަމަކު ކޮންމެ ޖަރީމާއަކަށް ގޮތުގެ ސަބަބުތަކުގެ ތެރެއިން، ކުށުން ފާހަގަކޮށްފައި ނުވުމާއި، ދައުލަތުގެ ޝަކުވާ ގޮތުން އިންސާން އިސްތިޢުމާލުގެ އެއްބަސް ނުވާގޮތް ހުށަހަޅާފައިވާކަމަށް، އެފަދަ

އަމަލު ދިނުމުގެ ފުރުޞަތު ނުދޭކަމަށް ހުށަހެޅުއްވިއެވެ. އޭގެ އިތުރުން ހެކިބަސް ބާޠިލުކުރުމަށް އެދިފައިވެއެވެ.

---

[42] 15 ޖޫން 2019ގައި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އިންސާން އިސްތިޢުމާލުގެ ފަރާތުން ޝަހާދަތް ދިނުމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 ދަޢުވާގެ "ޕާސްޕޯޓް ހިފަހައްޓާ ބަންދުކުރުމުގެ ކުރިއަށް ގެންދިޔަ" ގެ ތަފާސީލު ކުރެއްވުމަށް ނަންބަރުގެ 12 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ)

[43] 09 ޖުލައި 2019ގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސާބިތުކުރުމަށް ތަޙުޤީޤު ކުރިއަށްގެންދިޔަ ފަރާތްތަކުން ހުށަހެޅި ފަރާތުން ސާބިތުކުރުމަށް، ދިވެހިން ދެކެވޭ ފަރާތުގެ ހިމެނޭ ބަޔާން ދެއްވަމުން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ ޝަރީޢަތުން ނިންމާފައިވެއެވެ. އަދި އެކަމަށް އިންސާން އިސްތިޢުމާލުގެ ފަރާތުން ދިފާޢުގައި ތަފާސީލު ކުރެވިފައިވެއެވެ.

38. މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ދައުލަތުން ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ސަރޖަންޓް އަޙްމަދު އާޠިފް[44] ބުނެފައިވަނީ އިހްސާން އިސްމާއީލް މަސްތުވާތަކެތި [illegible] އިންޓެލިޖެންސް ލިބުނު މައުލޫމާތާއި ގުޅިގެން ހިންގުނު އޮޕަރޭޝަނެއްގައި ވިލިނގިލި ފެރީ ޓަރމިނަލް ކައިރީގައި އިހްސާން އިސްމާއީލް ހުރި ކަމުގެ މަޢުލޫމާތު އިންޓެލިޖެންސްއިން ދިނުމުން އެތަނަށް ގޮސް، [illegible] ހުއްޓުވާ، އިހްސާން އިސްމާއީލް [illegible] ގޮސް [illegible] [illegible] 03 (ތިނެއް) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

39. މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ދައުލަތުން ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅި މޯލްޑިވްސް ޕޮލިސް ސަރވިސްގެ ކޯޕްރަލް ހުސައިން ޝަރީފް[45] ބުނެފައިވަނީ [illegible] މަސްތުވާތަކެތި [illegible] [illegible] އިންޓެލިޖެންސް [illegible] ގުޅިގެން ވިލިނގިލި ފެރީ ޓަރމިނަލް [illegible] ސައިކަލުގެ މަތީގައި [illegible] [illegible] އިހްސާން އިސްމާއީލް [illegible] [illegible] 03 (ތިނެއް) [illegible]

---

[44] ސނ 4625

[45] ސނ 2873

ތަންތަނުންކަމަށާއި، ފެނުނު [illegible] ގުޅިގެން [illegible] [illegible] [illegible] އެހެން [illegible] [illegible] ދިޔައި ހުރި އެއްޗެއްކަމުގައި އެ ވަގުތު [illegible] [illegible] އިތުރުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

40. މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ދައުލަތުން ހެއްކެއްގެ ގޮތުގައި ހުށަހެޅި ފޮރެންސިކް [illegible] ސަރވިސްގެ [illegible] ޑޮކްޓަރ ހުސައިން ނާޒިރު[46] [illegible] [illegible] އިންޖެކްޝަން ދިން މައުލޫމާތާއި ގުޅިގެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކޯޓު އަމުރެއްގެ ދަށުން [illegible] ބެލުމުގެ [illegible] އިންސާން [illegible] ގެންގުޅުމަކަށާއި، އިންސާން [illegible] ބަޔާންކުރިއިރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށާއި، [illegible] އިންސާން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދަށުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 03 (ތިނެއް) [illegible]

41. މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން [illegible]

---

[46] ސަފް4703

އިތުރުން އެ މީހުންގެ ދަރިއަށާއި ކަޑިންއެއް އުނގުޅުންދޭކަމާއި، ކޯޓަރިގައި އެއްޗެހި ބަހައްޓާފައި ހުންނާނީ [illegible] ވަކިންކަމާއި، [illegible] މީހުން [illegible] [illegible] [illegible] އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލް [illegible] ކޯޓަރިގައިކަމާއި، [illegible] [illegible] އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލްއާ [illegible] އެއް ކޯޓަރިއެއްގައިކަމަށް ބުނެ [illegible] [illegible]ފައިވެއެވެ.

42. މި މައްސަލައިގެ ތަޙުޤީޤުން އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލް ދިން ބަޔާނުގައި ގޭގައި މަސްތުވާތަކެތި [illegible] [illegible] [illegible]، އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލް [illegible] ކޯޓަރި [illegible] ހުރި [illegible] [illegible] [illegible] މަސްތުވާތަކެތި [illegible] [illegible]، އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލްގެ [illegible] [illegible] ކޯޓަރި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 03 ([illegible]) [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] [illegible] ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ ކޯޓަރިގައި އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލްގެ އިތުރުން 02 ([illegible]) [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލް [illegible] [illegible] [illegible] އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލް [illegible].[47] [illegible] [illegible] [illegible] އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލް [illegible].[48]

43. މި މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][49] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible][50] [illegible] [illegible]

---

[47] 09 ފެބްރުއަރީ 2016ގައި އިބްރާހީމް އިސްމާޢީލް ދީފައިވާ ބަޔާން

[48] މި ނިންމުމުގެ 15 ވަނަ ނުކުތާގައި މިކަން ތަފްސީލުކޮށްފައިވޭ

[49] ސަފްހާ 2582

[50] ސަފްހާ 4703

ސާރިޖަންޓް އަޙްމަދު އާތިފް[51] އާއި ޕޮލިސް ކޯޕްރަލް ޙުސައިން ވަޙީދު[52] ދިފާޢުގާ ހެކިބަހެއް ދެއްވައިދީ، 2016 ވަނަ އަހަރުގެ ފެބްރުއަރީ މަހުގެ ތެރޭގައި އިންޓެލިޖެންސް ލިބިފައިވާ މަޢުލޫމާތުގެ މައްޗަށް ބިންކޯޓް، އިހްސާން އިސްމާއީލް ފުލުހުންގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެނެސް، ކާޑު އަޅުގަނޑުގެ ދަރުން އިހްސާން އިސްމާއީލް ދިރިއުޅޭ ގޭގައި އޮންނަ އުޅޭ ކޮޓަރި ބަލާސާރޗްކުރުމުގައި، އިހްސާން އިސްމާއީލް ދެއްކި ތަންތަނުން، އެނބުރި ކޮޓަރީގެ އަލަމާރިއެއްގެ ތަޅުގަނޑުގެ ތެރެއިން މަސްތުވާތަކެތިކަމަށް ޝައްކުކުރެވޭ އެއްޗެއް ހުރި ފުޅި ހުސްކުރި 03 (ތިނެއް) ދަޅު ފެނުނު ކަން އެ ފާހަގަކޮށްދިން ޝަރީޢަތަށް ދިފާޢުގާ ހެކިބަހުން އެނގެއެވެ. އަދި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 ގެ "ފޮރެންސިކް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު"ގައިވެސް މ.ކަނޑިއަޅުމާގޭގެ ބަލާސާރޗްކުރުމުގެ އެގޭގެ ކޮޓަރީގެ ތެރޭގައި ހުރި އަލަމާރިއެއްގެ ތަޅުގަނޑުގެ ތެރެއިން މަސްތުވާތަކެތި އެޅުވައިހުރި ފުޅި ހުސްކުރި 03 (ތިނެއް) ދަޅު ފެނިފައިވާކަން ދަޅުތަކުގެ ހެކިބަސް ހަމަތަކަށް ބަލާއިރު ކަނޑައެޅިގެންވެއެވެ.[53] އެހެންކަމުން، މި ތަޙްޤީޤުގައި އިހްސާން އިސްމާއީލްގެ ތަޙުޤީޤު ނޫނީކަމުގައި އިހްސާން އިސްމާއީލް އިންކާރުކުރުމުގައި، މަސްތުވާތަކެތި ފެނުނު ތަނަކީ އިހްސާން އިސްމާއީލްގެ އިޖާރާ ބަލަހައްޓާ ދިރިއުޅޭ ތަނެއްކަން އިހްސާން އިސްމާއީލްގެ ފަރާތުން ދޮގުކުރެވިފައި ނުވާކަމާއި ދަޅުތަކުގެ ހެކިބަހާ ބަރާބަރުވާ ބަޔާނާއި ދަޅުތަކުގެ ބަރާބަރުވާ ސާބިތުވޭ، މި މަސްތުވާތަކެތި އިހްސާން އިސްމާއީލްއާ ގުޅުމުގަ ގުޅިގެން ވާކަން، އެތަކެތީގެ ޒިންމާ އިހްސާން އިސްމާއީލް ނަގަން ޖެހޭނެކަމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.[54]

44. އިހްސާން އިސްމާއީލް ނިދާ ކޮޓަރިގައި ހުރި އަލަމާރީގެ ތެރެއިން ފެނުނު 03 (ތިނެއް) ފުޅިއާއި ހުސްކުރި ދަޅުގައި ހުރި މަސްތުވާތަކެތިކަމަށް ޝައްކުކުރެވޭ އެއްޗެހި ތަޙްލީލުކުރުމުން، އެތަކެތީގައި 80.1485 ގްރާމް ޑައިސިޓައިލްމޯފިން ހުރިކަން ޕޮލިސް ސައިންސްގެ ރިޕޯޓް ނަންބަރު K(e)/DR/2016/0520

---

[51] ސަފް4625

[52] ސަފް2873

[53] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 "ފޮރެންސިކް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު"ގެ 12 ވަނަ ނުކުތާގެ (ހ)

[54] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 "ފޮރެންސިކް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު"ގެ 12 ވަނަ ނުކުތާގެ (ހ)

(11 ފެބުރުއަރީ 2016) "މަސްތުވާތަކެތީގެ ތަޙްލީލް ރިޕޯޓު"އިން ދައްކައެވެ. މި ރިޕޯޓާއިމެދު އިހްސާން އިސްމާޢީލްގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] އެއްޗެއް [illegible]، އެއީ އެ [illegible] [illegible] މަސްތުވާތަކެއްޗަކީ އިހްސާން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ދައުލަތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިހްސާން އިސްމާޢީލްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވެއެވެ.[55] އަދި ތަޙްލީލް ރިޕޯޓާއި މެދު ސުވާލު [illegible] [illegible] އިހްސާން އިސްމާޢީލްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވެއެވެ.[56] މި ރިޕޯޓާމެދު [illegible] ސުވާލު [illegible]، [illegible] ފަރާތު ހާޒިރުކޮށް، އެ ފަރާތުގެ ހެކިބަސް [illegible] ދައުލަތުން [illegible] ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވެއެވެ.[57]

45. މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ދައުވާކުރެވިފައިވަނީ، އިހްސާން އިސްމާޢީލްގެ [illegible] ދަށުގައި ހުރި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 143 ވަނަ މާއްދާ (ބަލާ 141 ވަނަ މާއްދާ)ގެ (ހ)ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ [illegible]، އެ [illegible] [illegible] މަސްތުވާތަކެތި [illegible] [illegible] [illegible]. އަދި މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ [illegible] [illegible] [illegible]، 14 (ސާދަ) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible].[58] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[55] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 މައްސަލައިގެ [illegible] 09 ނޮވެމްބަރު 2016ގައި ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި އިހްސާން އިސްމާޢީލްގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެފައިވެއެވެ.

[56] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 މައްސަލައިގެ [illegible] 15 އޭޕްރީލް 2019ގައި ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި އިހްސާން އިސްމާޢީލްގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެފައިވެއެވެ.

[57] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 މައްސަލައިގެ [illegible] 15 އޭޕްރީލް 2019ގައި ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން [illegible] [illegible] [illegible] ބުނެފައިވެއެވެ.

[58] މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 139 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) (ބަލާ. 137 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ))

ބެލެވޭ މިންވަރަށް މަސްތުވާތަކެތި މީހެއްގެ އަތުގައި ހުރެއްޖެނަމަ، އެ މީހަކީ މަސްތުވާތަކެތި [illegible] މީހެއްކަމުގައި ބެލެވޭނެއެވެ.[59]

46. މި މައްސަލައިގައި އިހްސާން އިސްމާޢީލަކީ މަސްތުވާތަކެއްޗަށް ދެރިވެފައިވާ މީހަކުކަން އެނގޭކަންވެއެވެ. މި މައްސަލައިގައި އުފެދޭ ސުވާލަކީ، އިހްސާން އިސްމާޢީލް [illegible] ތަޙްޤީޤުގައި އޭނާގެ [illegible] އޮތް ނުވަތަ [illegible] ހުރި [illegible] ކަމަށް ބެލެވޭނެތޯއެވެ؟ މި މައްސަލައިގެ [illegible] އިހްސާން އިސްމާޢީލް [illegible] ތަޙްޤީޤުގައި ހުރި [illegible] 03 ([illegible]) [illegible] 80.1485 [illegible]

47. މި މައްސަލައިގައި މަސްތުވާތަކެތި ފެނިފައިވަނީ އިހްސާން އިސްމާޢީލް ދިރިއުޅޭ ކޮޓަރި [illegible]، އިހްސާން އިސްމާޢީލް [illegible]

---

[59] މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނުގެ 144 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ([illegible] 142 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ))

48. އެއްވެސް މަރުޙަލާއެއްގައި އެ ފެނުނު ތަކެއްޗާ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާމެދު އިޙްސާން އިސްމާޢީލް އިންސާފުވެރިކަމާއެކުއެވެ. އޭނާ ޝަރީޢަތުގައި އިންކާރުކުރުމަކީ އެއީ އޭނާ ބުނެއްޖެ ތަކެތިތަކަށް އޭނާ ތަޙުޤީޤުގައި ބުނި ބުނުމެވެ. އިޙްސާން އިސްމާޢީލް ތަޙުޤީޤުގައިވާ އިޢުތިރާފުގެ ބަޔާނުން، އެ އިޢުތިރާފަކީ އޭނާ އަމިއްލަ ބޭނުމުގައި މަޖުބޫރުކޮށް ބާރު އިޢުތިރާފުކޮށްފައެވެ. އިޙްސާން އިސްމާޢީލް މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ޝަރުޢީ އިޙްސާން އިސްމާޢީލް ދިރިއުޅުނު ގެޔަށް ތަނަށްގައި ހުރި އަމާޒުތަކުގެ ވާހަކަ ވެސް ގޮތަށްއިނގޭގައި އިޙްސާން އިސްމާޢީލް ދިރިއުޅުނު ގެ ބެލުން ސަރުކާރުން އޭނާ ބުނެފައިވެއެވެ. މިކަން ދަރުމަވެރި ހޯދުމުގެ ބައިވެރިވުމަށް އަނބިގެއަށް. މި ބަސް އަނބިކަމާ ގުޅައި ކުރެވިފައި ބުނިކަމަށްވެސް، މި ބަސްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ފުރުޞަތު އިޙްސާން އިސްމާޢީލް މި ބުނި ތަން ބަޔާންކުރާއިރު، އިޙްސާން އިސްމާޢީލް އެ ބުނި ތަނުން މަސްއޫލިއްޔަތު ފެނިފައެވެ.

49. އެހެންކަމުން، އިޙްސާން އިސްމާޢީލް މި ބުނި ބަސް އަނބިކަމާ ގުޅައިކަމުގައި ބުނި ނަމަވެސް، އޭނާ އެ ބުނި ބަސްގެ ތަފާސްކޮށް އިޙްސާން އިސްމާޢީލް ދެއްކި ތަރުގައި މަސްއޫލިއްޔަތު ހުށަހެޅިފައެވެ. އޭނާ ޝަރީޢަތުން ގެރަތު ފުރުޞަތު އަޅުވާކަށްފަހު، އިޙްސާން އިސްމާޢީލް ބުނި ތަނުން އޭނާގެ ބޭސްފަރާގައި މަސްއޫލިއްޔަތު ފުރުޞަތު ފުރުޞަތު ނަގައިގެން ނުދެއެވެ. މި ބަލާއިރު، އިޙްސާން އިސްމާޢީލް ތަޙުޤީޤުގައި ބުނެފައިވާ ބުނުމުގައި އިޢުތިރާފުކޮށްފައިވާ ޝަރީޢަތަށް ހާޒިރުކޮށްފައި ނަމަވެސް، އިސްވެ ބާއްވަންނިންމި 14 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން 20 ވަނަ ދުވަހުގެ ނިޔަލަށް ބެލެހެއްޓެވުމަށްޓަކައި ފަށައިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2009/SC-A/18 **ޝުކޫރު ޝަރީފް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް** ފާސްކުރެއްވި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2011/SC-A/23 **ދައުލަތު (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް) ވ. ޙަސަން ޢަބްދުﷲ ސަޢީދު ޙަސަން، ސަރުކާރުގެ ފާޠިމަތު، ސަރުކާރުގެ ނަޙްލު، ފާޠިމަތު ލިޔުމަށް އަލީ ޢަބްދުﷲ ޙަމީދު** ފާސްކުރެއްވި، މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-N-A/19 **ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އަޙްމަދު ނަޝީދު** ފާސްކުރެއްވި، އަދި އެ މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު

2021/SC-A/44 އަޙްމަދު ނަޒީރު ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުމުގެ [illegible]، [illegible].

50. [illegible].

51. [illegible].[60]

52. [illegible] 03 (ތިނެއް) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

---

[60] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/51 (ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. [illegible] [illegible]) ޤަޟިއްޔާގެ 18 ވަނަ [illegible]

[illegible]

53. [illegible]

54. [illegible]

ގުޅުން ނެތްކަމަށް ބަޔާންކޮށްދޭ އެއްވެސް ހެއްކެއް އަދި ޤަރީނާއެއްވެސް އިންސާން އިސްމާޢީލްއަށް ދެއްކިފައި ނެތުމުން، އިންސާން އިސްމާޢީލް ދިރިއުޅޭ ކޮޓަރިން، އޭނާ ދެއްކި ތަނުން ފެނިފައިވާ މަސްތުވާތަކެއްޗަކީ އިންސާން އިސްމާޢީލްގެ ޙިޔާޒަތުން ފެނުނު ތަކެތި ކަމަށް ބަލަންޖެހެއެވެ.

55. އިސްވެ ބަޔާންކުރަނިވި ހެކިތަކާއި ޤަރީނާތަކުން ލިބޭ ނަތީޖާއަށް ބަލާއިރު، މި މައްސަލައިގައި އަޅުގަނޑުމެން ދެކެނީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2011 (މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނު)ގެ 108 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ހަވާލާދީ، އިންސާން އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން [illegible] ހެރޮއިން ގެންގުޅުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި ބަޔާންކުރާ އެކަށީގެންވާ މިންވަރެއްގެ ޝައްކުބޭރުން އިންސާން އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް ސާބިތުވާކަމަށެވެ.[61]

އިންސާން އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް ކަނޑައެޅުން އަދަބު

56. ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2011 (މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނު)ގެ 108 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގެ ދަށުން[62] ހެރޮއިން ގެންގުޅުމުގެ [illegible] [illegible]، އެ ޤާނޫނުގެ (ނ) ގައި މި ކުށުގެ އަދަބަކީ [illegible] [illegible] -/100,000ރ. (އެއްލައްކަ ރުފިޔާ) އިން ފެށިގެން -/10,000,000ރ. (ދިހަމިލިއަން ރުފިޔާ) އާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން ޖޫރިމަނާކުރުން ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

57. އިންސާން އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް އަދަބު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 16 އޮކްޓޫބަރު 2023 ގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިންސާން އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް [illegible] [illegible] [illegible] ހެރޮއިން ގެންގުޅުމުގެ ކުށުގެ [illegible]، އެ ކުށުގެ އަދަބަކީ [illegible] -/100,000ރ. (އެއްލައްކަ ރުފިޔާ) އިން ފެށިގެން -/10,000,000ރ. (ދިހަމިލިއަން ރުފިޔާ) އާ ދެމެދުގެ އަދަދަކުން [illegible]

---

[61] [illegible] [illegible] 16 އޮކްޓޫބަރު 2023 ގައި [illegible] [illegible] [illegible]

[62] ކުރީގެ 106 ވަނަ މާއްދާ

ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 186 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުވި އިޙްސާން އިސްތިއުނާފުކުރި މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ބަންދުގައި ހުރި މުއްދަތު ޙުކުމްކުރި މުއްދަތުގެ ތެރެއިން އުނިކުރަންޖެހޭނެކަމަށެވެ.[63] އިޙްސާން އިސްތިއުނާފުގެ ފަރާތުން ބުނަމުންދަނީ ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ގޮތުގައި 03 (ތިނެއް) އަހަރު ބަންދުގައި ހުރިކަން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާނެއެވެ. އަދި ދުށިވާގައި ގުޅިގެން ދައްކަންޖެހޭ އިތުރު ވާހަކައަކީ ނުތެއްކަމުގައި އިޙްސާން އިސްތިއުނާފުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅުއްވައެވެ.[64]

58. އިޙްސާން އިސްތިއުނާފު ބަންދުގައި ހުރި މުއްދަތު އުނިކޮށް ދިނުން ދަށުކޯޓުން 19 ނޮވެމްބަރު 2023 ގައި ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 ޤަޟިއްޔާއިން ބެލުން މައްސަލައާ ގުޅިގެން ޖުމްލަ 03 (ތިނެއް) އަހަރާއި 02 (ދޭއް) މަހާއި 03 (ތިނެއް) ދުވަހު ބަންދުގައި ހުރިކަމަށް ނިންމާފައިވާކަމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ޗިޓުގެ ނަންބަރު 196-A/95/2023/485 (19 ނޮވެމްބަރު 2023) ސިޓީން މިކަން އެނގިފައިވެއެވެ.

59. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 186 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާހިނދު، ސަރީއަތުން ޙުކުމްކުރުމުގެ ކުރިން ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށާ ބަންދުގައި ހުންނަ ދުވަސްތަކާއި، ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށާ ގުޅިގެން ކުރެވޭ ސާބިތުވެގެން ކޯޓުން އެދާގެ ގުޅިގެން ކުރާ ޙުކުމްގައިވާ އަދަބަކީ ބަންދުކުރުން ކަމުގައިވާނަމަ، ތުހުމަތުކުރެވިގެން ބަންދުގައި ހުރި މުއްދަތު، ތުހުމަތުގެ މުއްދަތުން ކަނޑަންވާނެކަމަށެވެ. ސަރީއަތުކުރުމުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 140 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 186 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކަނޑަންޖެހޭނަމަ، އެއް ޙުކުމެއްގެ އަދަބުގެ ގޮތުން ވަކިވަކި ދައްކާ މަޖިލީހުގައި ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށާ ގުޅިގެން ބަންދުގައި ހުރި މުއްދަތުތައް އެއްކޮށް ޙުކުމްކުރެވޭ އިތުރު ޤަޟިއްޔާއެއް ނުވާނަމަ، އެ ތުހުމަތުތަކާއި ގުޅޭ ޤަޟިއްޔާތަކުން ކުރެވޭ ޙުކުމްތަކުގެ ތެރެއިން، ތުހުމަތުކުރެވޭ ކުށާ ގުޅިގެން ކުރިޔަށް ދާނެ ކަނޑައެޅޭ ޙުކުމްތަކުން، ބަންދުގައި ހުރި މުއްދަތު އަދަބުން އުނިކުރަންވާނެކަމަށެވެ.

---

[63] މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން 16 ނޮވެމްބަރު 2023 ގައި ބޭއްވުނު ސަރީއަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދައުލަތުގެ ވަކީލުން މިފަދައިން ބުނެފައިވެއެވެ.

[64] މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން 16 ނޮވެމްބަރު 2023 ގައި ބޭއްވުނު ސަރީއަތުގެ މަޖިލީހުގައި އިޙްސާން އިސްތިއުނާފުގެ ވަކީލުން މިފަދައިން ބުނެފައިވެއެވެ.

60. އިހްސާން އިސްމާޢީލްގެ ކުށުގެ ރިކޯޑު ސާފުކުރިއިރު، އިހްސާން އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް ކުށުގެ ރެކޯޑެއް ނެތްކަން އެނގެއެވެ.[65]

61. އިހްސާން އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ކުރަ [illegible] ކުށުގެ ދަޢުވާ ސާބިތުވާކަމަށް 16 އޮކްޓޫބަރު 2023 ގައި މި ކޯޓުން ކަނޑައަޅައި، މިފަދައިން [illegible] [illegible] ފުރުސަތުގައި [illegible] އިހްސާން އިސްމާޢީލް [illegible]، އަދި އޭގެ ފަހުން އިހްސާން އިސްމާޢީލް ބަންދުގައި ހުރި މުއްދަތު އެނގޭނެ ލިޔުން ދައުލަތުން 19 އޮކްޓޫބަރު 2023 ގައި ކޯޓަށް [illegible]، މި މައްސަލަ އަނބުރާ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހަށް ފޮނުވައިދިނުމަށް އެދި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން 23 އޮކްޓޫބަރު 2023 ގައި ސިޓީއެއް ފޮނުވިއެވެ.[66]

62. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުގެ ފަރާތުން ފޮނުވި މި ސިޓީގައި [illegible] ފަރާތުގެ [illegible] ފަރާތުން އެ އޮފީހަށް 19 އޮކްޓޫބަރު 2023 ގައި ފޮނުއްވާފައިވާ ސިޓީއާ ގުޅިގެން އެ މައްސަލަ އިތުރަށް ދިރާސާ ކުރި ކުރުމުން، މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ [illegible] އެ އޮފީހަށް ނުފޮނުވަ ކަމުގައި ބަޔާންކޮށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ގަވާއިދުގެ 35 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަދި (ށ) އަށް [illegible] އެދިފައިވެއެވެ.

63. މިކަންކަމަށް ބަލާއިރު، މި މައްސަލައިގައި އިހްސާން އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ކުރަ [illegible] ކުށުގެ ދަޢުވާ [illegible] ކޯޓުން ނިންމި ނިންމުން [illegible] އަދި [illegible] ދައުލަތުން [illegible] އިސްތިއުނާފުކުރީ[illegible]. އަދި ދައުލަތުން އިސްތިއުނާފުގެ މަރުޙަލާގައި [illegible] މިފަދައިންނެވެ. މީގެ އިތުރުން މި މައްސަލައިގައި ދައުލަތުން ކުރަ އިސްތިއުނާފުގައި ހިމެނޭ ޤާނޫނީ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް މަތީ މަރުޙަލާގެ

---

[65] [illegible] ނަންބަރު 198-Q/95/2023/40 (21 އޮގަސްޓު 2023) ސިޓީއާއެކު ފޮނުވާފައިވާ އިހްސާން އިސްމާޢީލްގެ ކުށުގެ ރިކޯޑު ސާފުކުރި ލިޔުން.

[66] ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީހުގެ ނަންބަރު 196-A/95/2023/494 (23 އޮކްޓޫބަރު 2023) ސިޓީ

ކޯޓުތަކުން ނިންމާފައިވާ ހަމަ ނިންމުންތަކަށް ހުރަހަކައި، ހަމަ ނިންމުންތަކުގެ އަލިގައިވެސް އިންސާން އިސްތިހާދުގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުވާން ކަމަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވެއެވެ. ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ޝާހިދުން ނުކުތާތަކުގެ ބަހުސްކުރަން ކަމަކަށްވުރެ ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ހެކިތަކުން ގޮތަށް އިންސާން އިސްތިހާދުގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުކުރަން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 154 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާގޮތުގެ މަތިން ޝައްކުން ބޭރުން ކަށަވަރުކޮށްދޭން، މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރެވިފައިވާތީ، ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަދި ކަށަވަރުކޮށްދީ ދައުލަތުން އެދި، އިސްތިހާދު އިސްތިހާދުގެ ބަލަދުވަހު ހުކުމް ފުރިހަމަ އެކަމަށް ދިފާޢުވެސް ދައުލަތުން ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު، މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގެ އާންމު މަޢުޤޫލު ޝައްކެއް ނެތްކަމަށް ދައުލަތުން ނުވަތަ ދައުލަތުން ބަ ބަޔަށް ބުނެވިދާނެ ހުށަހެޅުނުކަމަށް ބުނެވިދާނެ، ކަމުގައިވާނަމަ ޤާނޫނީ ގޮތުގައިވާ ބަ "އާންމު މަޢުޤޫލު" ޝައްކެއް ނެތްކަމުގެ ސާބިތުކުރުން.

64. އިސްތިހާދު އިސްތިހާދުގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުކުރަން ބަލާކަމުގެ އިޖުރާއަތުގެ ހުރިހާ ހެކި އާންމު މަޢުޤޫލު ނުވަތަ ހުށަހެޅުމުގެ ހުށަހެޅުން ދައުލަތުން ވަކި ފުރުޞަތު ދިނުނު. އެހެންކަމުން، މިފަދަ ހުށަހެޅުމުގެ ދައުލަތުން ހުށަހަޅާފައިވާކަމަށް. ބަލާއިރު ބައްޕަބަލި ފަދައިން ދައުލަތުން ގެއްލިގެން ވަކިވަކިކޮށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ދަރި ކޯޓުގެ ބަލާބެލުމުގެ ބޭރުގެ ސަބަބަށް ބައްޕަބަލިކުރެވޭ. އަދި ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ބުނެފައިވާކަމަށް، އަދާލަތު ގެ ގޮތުން ވަކިކަމުގެއްލުމެއް ދައުލަތުން ދީން ފުރުޞަތުގެއްލުމެއް ދައުލަތުގެ ފުރުޞަތު އެދިފައިވާ ޤާނޫނީގޮތް އަދާލަތު ބަލާކަމެއްނެތް.

65. ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގައި ބުނެފައިވާ ގޮތް މާއްދާތަކުގެ ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބަލައިގަތުން، މިހެންވެ ކަމަކީ ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް ނުވަތަ ޖިނާއީ މަސްއޫލިއްޔަތު ދުވަސްތަކުގެ ނުވަތަ ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް ބަލާކަމަށް ބަލާއިރު ބަޔާންކުރާ ބަލާ. މިކަން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 154 ވަނަ މާއްދާއާއި، މި ޤާނޫނުގެ 156 ވަނަ މާއްދާއިން އެނގެއެވެ. މިއީ ބަލާގެ އަސާސީ ބައެވެ. އެއީ ވަކި ޤާނޫނު ކުރިއަށްގެންދިޔުމުގައި މިހެންގެ މަޢުނަ ޖިނާއީ ކުށެއް ސާބިތުވާނަމަ ބާރުގެ މަޢުނަ އަދާ ބަލާކަމެވެ. ކޯޓުތަކުން ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް ބަލާކަމަށްވާ ފަރާތުގެ ގޮތުގައިވެސް، ކުށް

ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައެޅުމާއި އަދަބު ކަނޑައެޅުމާ ދެމެދު ހިނގާނެ ހަމައެކަނި އިޖުރާއަތަކީ ވައްސަލައިގެ އަދަބު ކަނޑައަޅަންދެން ކުށް ސާބިތުވެފައިވާކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ފަހުން ބަންދުގައި ބަހައްޓަން އަމުރުކުރުމެވެ.[67]

66. މަސްއޫލިއްޔަތަކީ ޖިނާއީ ކުށްތަކުގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނު ކުށްތަކުގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މިޤަޟިއްޔާގެ ބަޔާނުގައި ދަޢުވާކުރެވުނު ޖިނާއީ އަދުލުގެ ނިޒާމުގެ މުހިންމު އަސާސެކެވެ. ކުށުގެ ތަފާތުތަކަށް ބަލައިގެން ވަކިވަކި ބަޔާންކޮށް ދީފައި، ސަރީޢަތްތަކުގެ ބައެއް ދުވަސް، ތަފާތުކުރުންތައް ހުރުމަށް މައްސަލަ ޖިނާއީ ޤާނޫނު ކުށްތަކުގެ ދަށަށް ކުރިޔަށްގެންދާ ކުށް ސާބިތުވާ ގޮތުގެމަތީ، އެކަމަށް މުއްދަތުގެ ތަފާސީލު ހުކުމް އަދި ކަނޑައެޅުމުގައި ދަށުން ތިބޭ ފަރާތް ވެސް، ބަޔާން ސަރީޢަތެއް ފާހަގަކުރަން "އަންނަ މަސައްކަތް"އަށްވުރެ، މިޤަޟިއްޔާގެ ބައްޔަށް އަދި މިޤަޟިއްޔާގެ މަސައްކަތް އެދިފައި އެއްބަސްވެއްޖެކަމުގައި ދެކެމެވެ. އާންމު ހަމަ ދެމެހެއްޓުމާއި މިޤަޟިއްޔާގެ އިޖުރާއާ ޙިމާޔަތްކުރެވޭނެ އުސޫލެއް ގެންގޮސް އަމަލުކުރުން އަދި ކަނޑައެޅިގެންނެވެ. ބައްޔަ އަދި ކަނޑައަޅާފައި ޚާއްޞަ ހަމަ ބަލައިގެންނެވެ.

67. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 35 ވަނަ މާއްދާގައި ބައްޕަރާތާ މަސައްކަތް އަސާސީ ގެންދިޔުމުގެ ހައްޤެއް ކުޑަކުދިން ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ތަފާސީލުގެ ބަލައިގަނެވޭނެ. މިގޮތުގެ މައްސަލަ ކުރީ ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައެޅުން، އެ މިންވަރު ކުރީން ބަލައިގަތުމަށް މަސައްކަތް މިގޮތުގެ ގޮތުގައި ބެލެވުނުކަމަށް ނުދެކެމެވެ.

68. އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަމުގެ އަލީގައި، މައްސަލައެއްގައި ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައެޅުމަށްފަހު، އަދަބު ކަނޑައެޅުމާ ދެމެދު، އެ މައްސަލަ ދެއްވުމަށް އަނބުރާ ގެންދެވުން ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ. އެހެންކަމުން، އެކަން މި މައްސަލައަށް ތަޠުބީޤުކުރަން މި މައްސަލައިގެ އަދަބު ކަނޑައަޅަމެވެ.

---

[67] ޝަރީޢަތްތަކުގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 137 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ).

69. މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 190 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި "އުމުރަށް ޖަލަށްލުން" ކަމަށް ބުނެފައިވާތީ 25 (ފަންސަވީސް) އަހަރަށް ޖަލަށްލުމަށެވެ. މި މައްސަލައިގައި އިޙްސާން އިސްމާޢީލް ތަޙުޤީޤު މަރުޙަލާގައި ބަންދުގައި 03 (ތިނެއް) އަހަރާއި 02 (ދޭއް) މަހާއި 03 (ތިނެއް) ދުވަސް ހޭދަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި މި މައްސަލައިގައި ކުށް ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައެޅުމަށްފަހު މި ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 95-B8/CHT/2023/4743 (16 އޮކްޓޫބަރު 2023) "ބަންދުކުރުމުގެ އަމުރު" ގެ މުއްދަތު 07 (ހަތެއް) ދުވަސް (16 އޮކްޓޫބަރު 2023 އިން ފެށިގެން 22 އޮކްޓޫބަރު 2023 ގެ ނިޔަލަށް) އިޙްސާން އިސްމާޢީލް ބަންދުގައި ހޭދަކޮށްފައިވެއެވެ.

70. އެހެންކަމުން، މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން އިޙްސާން އިސްމާޢީލް ބަންދުގައި ހޭދަކޮށްފައިވާ ޖުމްލަ 03 (ތިނެއް) އަހަރާއި 02 (ދޭއް) މަހާއި 10 (ދިހައެއް) ދުވަސް އިޙްސާން އިސްމާޢީލްގެ މައްޗަށް މި ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައެޅޭ ޢުޤޫބާތުން އުނިކުރަންޖެހޭނެކަމުގައި ދެކެމެވެ.

މައްސަލަ ނިމުނު ފަންނަރު

71. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް، އަދި އިސްލާމީ ޝަރީޢަތާއި ޤާނޫނުތަކުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އެ ޤަޟިއްޔާއިން ނިންމާފައިވާ ނިންމުން ބަދަލުކުރަންޖެހޭކަމަށް ދެކެމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދުގެ ޚިޔާލު

72. ފަނޑިޔާރު ހުޒައިލް މުޙައްމަދުގެ ޚިޔާލާއި އަޅުގަނޑު އެއްބަސްވަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު އަޙްމަދު ޝަރީފްގެ ޚިޔާލު

73. ފަނޑިޔާރު ހުޒައިލް މުޙައްމަދުގެ ޚިޔާލާއި އަޅުގަނޑު އެއްބަސްވަމެވެ.

ޙުކުމް

ދެންފަހެ، މިސްލު ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ސަބަބުތަކުގެ އަލީގައި ހުރުމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 318/Cr-C/2016 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަށް [illegible]، އެ [illegible] ޙުކުމް ތަންފީޛުކުރުމަށް، ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2011 (މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނު)ގެ 108 ވަނަ މާއްދާގެ (ސ) އާ ހަވާލާދީ، [illegible] [illegible]، [illegible] އިސްމާޢީލް (ދިވެހި ރައްޔިތެއްގެ އައިޑީކާޑު ނަންބަރު: A279700) ގެ މައްޗަށް ދައުލަތުން ކުރި [illegible] ސާބިތުވާތީވެ [illegible] [illegible] ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ އުސޫލުތަކާ [illegible] [illegible] [illegible] ސާބިތުވާކަމުން ކަނޑައަޅައި، އެ ކުށުގެ ޢުޤޫބާތުގެ ގޮތުން މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނުގެ 108 ވަނަ މާއްދާގެ (ސ)ގެ ދަށުން [illegible] އިސްމާޢީލް ޖަލަށްލުމަށް ކަނޑައަޅައި، މި ކުށުގެ އަދަބުގެ މުއްދަތުން މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން [illegible] އިސްމާޢީލް ބަންދުގައި ހޭދަކުރިކަމަށްވާ ޖުމުލަ މުއްދަތުކަމުގައިވާ 03 (ތިނެއް) އަހަރު 02 (ދޭއް) މަހާއި 10 (ދިހައެއް) ދުވަސް އުނިކުރުމުން، މި ޙުކުމް ދެވުނު [illegible] އިސްމާޢީލް ތަންފީޛުކުރަންޖެހޭ ޖުމުލަ މުއްދަތަކީ 21 (އެކާވީސް) އަހަރާއި 09 (ނުވައެއް) މަހާއި 20 (ވިހި) ދުވަސްކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނުގެ 108 ވަނަ މާއްދާގެ (ސ)ގެ ދަށުން -/100,000ރ (އެއްލައްކަ ރުފިޔާ) އިން ޖޫރިމަނާކޮށް، މި ފައިސާ 23 ޑިސެމްބަރު 2023 އިން ފެށިގެން 12 (ބާރަ) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދައުލަތަށް ދެއްކުމަށް [illegible] [illegible] [illegible] އިސްމާޢީލްއަށް އަންގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި މައްސަލަ ބަލާ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު
ފަނޑިޔާރު [illegible] މުޙައްމަދު
(ރިޔާސަތު)
ފަނޑިޔާރު އަޙްމަދު ޝަކީލް